

Vår referanse:

Deres referanse:

Dato:

04.04.2022

parat

Til:

Nærings- og fiskeridepartementet

P.b 9029 Grønland
0133 Oslo

Tlf 21 01 36 00

post@parat.com
parat.com

NO 971 480 270

Innspill til arbeidet med en Norgesmodell for offentlige anskaffelser

Parat vil innledningsvis gi sin støtte til regjeringens arbeid med en Norgesmodell med nasjonale seriøsitetskrav for alle offentlige anskaffelser – slik vi vil støtte alle tiltak som kan bidra til å fremme det trygge, organiserte og seriøse arbeidslivet.

For Parat er det viktig med et regelverk som bidrar til å styrke det seriøse og organiserte arbeidslivet, slik at det offentlige kan bruke sin innkjøpsmakt for å understøtte denne delen av arbeids- og næringslivet.

Skal vi lykkes med et slikt arbeid, er det ikke bare nok å utvikle modeller med gode intensjoner, det må også utarbeides hjemler og avsettes ressurser til tilsyns- og kontrollmyndighetene for å kunne følge opp.

Parat mener det er viktig at man allerede i formålsbestemmelsen i lov om offentlige anskaffelser slår fast at både sosiale hensyn, som arbeidstakernes rettigheter, skal telle med i vurderingene som gjøres – på samme måte som pris. Vi mener å ha sett en tendens i offentlige anbud hvor det stilles en rekke krav knyttet til sosiale forhold og de ansattes forhold, men når anbudet skal evalueres – står man igjen med at pris er det som til syvende og sist vektlegges høyest.

For Parat har retten til hele faste stillinger vært sentralt, samtidig som vi ser at i enkelte bransjer utvikler det seg ansettelsesforhold som bidrar til å uthule det som har vært et av kjennetegnene ved norsk arbeidsliv og den norske modellen. Vi mener derfor man gjennom anskaffelsesregelverket må slå fast at hovedregelen må være faste ansettelser hos reell arbeidsgiver, også ved bruk av underleverandører.

Parat vil også be om at man fra myndighetenes side vurderer hvordan man gjennom innkjøpsregelverket kan bidra til å styrke det organiserte arbeidslivet og øke organisasjonsgraden i samfunnet.

Når man i det offentlige legger arbeid ut på anbud, eller man skifter leverandør – må det etter Parats syn være en forutsetning at regelverket for virksomhetsoverdragelse legges til grunn. Dette er spesielt viktig innen renholdsbransjen, hvor arbeidstakergruppene kan anses å ha et sterkere behov for arbeidsrettslig vern.

Det er videre av avgjørende betydning at regelverket utformes på en måte som er lett forståelig for brukerne og de som er omfattet av regelverket, samt at det er lett å kontrollere. For myndighetenes del er det også viktig at man legger opp til gode kompetansetiltak, og brede informasjonskampanjer – slik at regelverket er forstått av de som skal jobbe med dette i det daglige.

Nærmere om utfordringer knyttet til renholdsbransjen

Kjøp av renholdstjenester i kommunal og statlig virksomhet reguleres av anskaffelsesregelverket. Det er med stor bekymring Parat ser at statlige og kommunale virksomheter ikke benytter de standardiserte avtaler som skal sikre at arbeidsvilkårene til de ansatte i bransjen er i overensstemmelse med renholdsoverenskomsten.

De fleste seriøse aktører innen privat sektor benytter seg av den fremforhandlede NS8431, men vår erfaring fra Bransjeprogrammet for renhold er at statlig og kommunale innkjøpere av renholdstjenester i liten grad benytter seg av denne standarden.

Dette er svært beklagelig, og tyder på at anskaffelsesregelverkets krav om bruk av standarder uthules med det som i utgangpunktet skulle være en snever unntaksmulighet. Det vises i denne sammenheng til praksis fra Klagenemnda for offentlige anskaffelser der kravet til bruk av utarbeidede standarder ikke er gitt noen rettslig relevans. Fra KOFA sak 2009/126, som gjelder tolkningen av tilvarende bestemmelse i tidligere forskrift, uttales følgende:

(61) Basert på dette er klagenemnda kommet til at innklagedes fravikelse av aktuelle bestemmelse i NS 3431 ikke kan anses å være i strid med forskriften § 3-11 (1). Dette basert på at **aktuelle bestemmelse kun kan anses som en ordensforskrift**, samt at det uttrykkelig fremgår av forskriftsbestemmelsen at kravet om bruk av fremforhandlede og balanserte kontraktsstandarder kun gjelder som en hovedregel. Klagenemnda kan heller ikke se at fravikelsen kan anses for å utgjøre et brudd på kravet til god forretningsskikk i forskriften § 3-1.

Det er derfor påkrevet at de fremforhandlede standardene benyttes, og at anledning for unntak sterkt begrenses slik at vi får en endring av etablert praksis innen det offentlige.

Ettersom renholdsoverenskomstens minstelønn er allmenngjort, er denne lønn sikret uavhengig av om standarden benyttes. Det er likevel grunn til å nevne at arbeidstilsynet i perioden 2018-2020 førte tilsyn innen bransjen, og fant at 26% av tilsynene forelå det brudd på reglene for lønn.

Det er derimot flere tariffregulerte rettigheter som ikke er allmenngjort, og det er derfor av stor betydning for de ansatte i bransjen at NS8431 benyttes. Reisetid mellom oppdrag, helg- og helligdagstilleggene er blant disse.

Dette kan tjene som et eksempel på at selv om man utarbeidet regelverk og rutiner, er det avgjørende at man ser rekkevidden og konsekvensene av de valgene man tar – ikke minst med tanke på hvordan dette slår ut for de ansatte. Og det igjen, er av avgjørende betydning for at man skal kunne konkurrere på like vilkår, uten at man utnytter eller dumper betingelsene for de ansatte.

Avslutningsvis

Avslutningsvis vil vi peke på transport, samferdsel og kanskje spesielt luftfart – som områder hvor det også bør vurderes å utarbeide tilsvarende seriøsitetsstandarder, nettopp for å ivareta de ansattes rettigheter og for å understøtte det seriøse og organiserte arbeidslivet.

Med hilsen
Parat

Unn Kristin Olsen
Leder

Arve Sigmundstad
Fagsjef, samfunns- og
myndighetskontakt